

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Чанкова - р-л Катедра „Публичноправни науки и публичен мениджмънт“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“- Благоевград, член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на

**Десислава Любомирова Петрова - задочен докторант по
Наказателен процес**

**на тема: „СЪДЕБНОТО СЛЕДСТВИЕ В НАКАЗАТЕЛНИЯ
ПРОЦЕС“**

**за получаване на образователната и научна степен ДОКТОР
по направление 3.6 Право, научна специалност Наказателен
процес**

1. Кратки биографични данни за докторанта

Десислава Любомирова Петрова е завършила специалност „Право“ в Университета за национално и световно стопанство - София през 2005 г. През периода 2007-2010 г. е младши прокурор в Софийска районна прокуратура, а след това и до настоящия момент работи като прокурор в същата прокуратура. Зачислена е за задочен докторант в катедра „Публичноправни науки и публичен мениджмънт“ при Правно – историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2011 г. и след изпълнение на задачите по индивидуалния си план за обучение е отчислена с право на защита.

Като докторант Десислава Петрова пълноценно участва в научния живот на катедрата, факултета и университета. От 2013 г. до момента е хоноруван асистент по Наказателнопроцесуално право към Академията на МВР. Всичко това се е отразило особено благоприятно върху разработването на дисертационния

й труд, който сполучливо обединява научните й интереси и практическата й дейност като прокурор.

2. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Темата на дисертацията е безспорно значима, тъй като съдебното следствие е ядрото на наказателния процес, в което се разгръщат всички основни процесуални функции, ангажира се най-голяма процесуална активност и се извършват множество действия с доказателствен ефект. Независимо от типа наказателен процес, съдебното следствие е неизменна негова централна част. Вземайки предвид еволюцията в съдебното доказване, съдебното следствие е винаги проблематика от особена важност и с актуално звучене.

Актуалността на дисертационния труд се обуславя и от обстоятелството, че в българската наказателнопроцесуална литература липсва цялостно съвременно теоретично проучване по темата. Същевременно, законовата уредба е твърде динамична, особено в последните декади, тъй като трябваше да бъде съобразена с изискванията на Европейската конвенция по правата на човека и практиката на Европейския съд по правата на човека. От своя страна, практиката на наказателните съдилища е доста разнопосочна и дори противоречива. Това налага обобщение, систематизация и правилна теоретична интерпретация. Всичко изтъкнато прави трудът дисертабилен.

Ангажирането с разработването на подобна сложна проблематика предполага много добро познаване както на законовата уредба, така и на съдебната практика. Такова ниво на познание е налице у дисертанта. Съществуват многобройни доказателства, че тя познава "отвътре" проблематиката, дори и в най-малките детайли, и работата не е самоцелна, а насочена преди всичко към практиката - нейното хармонизиране, унифициране и привеждане в съответствие с европейските стандарти.

В работата за пръв път се подлага на аналитично, задълбочено и всестранно изследване доказателствената дейност в съдебната фаза във всички нейни аспекти, във всички стадии на процеса и с оглед на всички правила - общи и особени, по които може да протече наказателното производство. Обектът и предметът на научното изследване са правилно дефинирани.

Целта - да се акцентира върху най-важните, спорни и практически значими аспекти на съдебното следствие - е изпълнена успешно. Използваните научни методи са релевантни.

Представеният труд е обемно изследване от 313 стр., заедно с библиографията и приложенията. Изложението е структурирано в четири глави и включва увод и заключение.

В първата глава е направена обща характеристика на съдебното следствие, в която са изведени неговите определящи особености. Характеристиката е фондирана на базата на съществуващите в доктрината дефиниции, признаците, които определят този етап като самостоятелен в структурата на съдебното заседание и съпоставката му с досъдебното разследване.

Глава втора е посветена на съдебното следствие в първоинстанционното производство. На нея е отделено особено внимание, което е съвършено логично, като тук се съдържат и най-многобройните и значими приноси. Направен е анализ на процедурата по предявяване на обвинението в съдебната фаза на наказателния процес. Изцяло е обхванат редът за провеждане на съдебното следствие на първа инстанция и е очертано неговото съдържание. Извършен е сравнителноправен анализ на законодателството на други правни системи и по-конкретно тези на Италия, Чехия и Германия. Особен акцент е поставен на различните хипотези на разпит - на обвиняем /подсъдим/, свидетел, вкл. с тайна самоличност и служител под прикритие, на вещо лице, което е обосновано, тъй като и законодателството, и практиката еволюираха в последно време. Изследвани са и другите съдебно-следствени действия - оглед, претърсване, изземване, следствен експеримент, разпознаване и експертиза. Макар и на моменти "технологичните" аспекти да преобладават над фундаменталните, това е оправдано от практическа гледна точка.

Глава трета разглежда подробно съдебното следствие в редовните контролни стадии на процеса. В резултат на изследването на въззивното и касационното производство са направени някои важни от теоретична и от практическа гледна точка изводи. Тези изводи са свързани с правомощието на контролната инстанция да утежни положението на подсъдимия без да се провежда съдебно следствие.

Глава четвърта анализира съдебното следствие по дела, които се разглеждат и решават по реда на особените правила по

Част пета на НПК. Формулирани са редица препоръки и предложения *de lege ferenda*, най-съществените от които се отнасят до възможностите за провеждане на съкратено съдебно следствие в производството пред първата инстанция, участието на прокурора в производството по освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание и приложението на някои от особените правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от непълнолетни, когато делото не се разглежда по реда на Глава тридесета от НПК.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което в синтезиран вид са изведени най-важните изводи, предложенията за усъвършенстване на законодателството и някои по-съществени препоръки за подобряване на съдебната практика. Следва да се подчертае, че в доминиращата си част те са разумни, уместни, оправдани и следва да бъдат подкрепени.

Приносните моменти в дисертацията са многобройни и най-общо могат да бъдат представени така:

- Трудът е първото у нас самостоятелно и цялостно изследване на съдебното следствие в наказателния процес, в който е извършен задълбочен и прецизен анализ на редица дискуссионни в теорията и съдебната практика въпроси, с научна и практическа стойност

- В изследването са интерпретирани за пръв път въпроси, които до момента не са били обект на разискване

- Извършен е щателен анализ на относимата съдебна практика на българските съдилища, практиката на Конституционния съд и на Европейския съд по правата на човека

- Генерирани са множество рационални предложения за усъвършенстване на законодателството, които отговарят на актуалните потребности на държавните органи, ангажирани с разследването, разглеждането и решаването на наказателни дела.

В по-конкретен план следва да се посочат следните приноси моменти:

- аргументиране на позицията, че когато делото е било върнато на досъдебно производство, прокурорът може да го

внесе отново със същия обвинителен акт, без да изготвя друг, ако няма промяна в обвинението

-предложението за допълване на чл. 123, ал. 5 НПК, като се предвиди възможност за обвиняемия, пострадалия, частния обвинител, гражданския ищец и гражданския ответник да имат непосредствен достъп до защитения свидетел, ако той е посочен от тях и независимо от това дали са представлявани от защитник или повереник

- критика на актуалния текст на чл. 124 НПК като несъответстващ на европейските стандарти за справедлив процес и отправяне на съответно предложение *de lege ferenda*. До настъпването на такава законодателна промяна уместно се предлага чл. 124 да се тълкува в смисъл, че осъдителната присъда не може да се основава на съвкупността от показанията на свидетел с тайна самоличност и на служител под прикритие, който се разпитва като свидетел

-предложението разпоредбата на чл. 378, ал. 1 НПК да бъде преосмислена и съобразена с практиката на ЕСПЧ, като се предвиди задължително участие на прокурора в производството по освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, с оглед съдията да не се натоварва с функциите на прокурора и да губи своята безпристрастност, и мн. др.

Приносни моменти има и в областта на криминалистическата тактика за провеждане на някои следствени действия.

Дисертантът показва, че познава отлично не само българската съдебна практика - цитирани са 314 решения на ВС/ВКС, редица постановления на Пленума на ВС, тълкувателни решения на ВКС, решения на КС, решения на първоинстанционен и въззивен съд, но и 51 решения на ЕСПЧ. Това не е самоцелно, тъй като редица въпроси са дискутирани в контекста на юриспруденцията на този съд. Решенията са дадени в отделни таблици, правилно подредени хронологически, респ. по азбучен ред, което убеждава в умението на дисертанта да си служи с научен инструментариум. Направени са 393 бележки под линия. В библиографията се съдържат 228 заглавия - 172 на кирилица - на руски и български, и 56 на латиница - на френски и английски езици. Те свидетелстват за задълбочено познаване на литературата по темата - както в

исторически, така и в сравнителен аспект. Отделно са посочени използваните речници, сборници с нормативни актове и съдебна практика и специализирани информационни сайтове /български и чужди/. Демонстрирано е познаване и умело боравене с чуждестранно законодателство и релевантните актове на Съвета на Европа и Европейския съюз.

Дори и когато се води полемика, тонът е етичен и коректен. Собствените тези са убедително и обстойно аргументирани, с подробни и ясно изразени доводи. Даденият на редица места предварителен отговор на евентуални контрааргументи на направените изводи сочи на повишено внимание към съществуващите проблеми и дебат.

Дисертацията е подготвена самостоятелно. Авторефератът е изготвен в съответствие с нормативните изисквания и правилно, пълно и точно отразява достиженията на труда. По темата на дисертацията са публикувани 6 статии в българската периодика.

3.Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд все пак могат да се отправят следните критични бележки и препоръки:

Повторенията, които излишно увеличават обема, могат да бъдат отстранени. Възможен и желан е по-синтезиран изказ.

Съществуват диспропорции в обема на отделните глави, резултат от несъразмерното внимание и изследване на различните институти, както и някои пропуски.

Публикациите по темата на дисертацията са достатъчно на брой - 6, но изключително на български език. Препоръчвам авторът да провери своите идеи, публикувайки в чужбина.

Направените бележки не се отразяват върху общата оценка на труда, а само целят да го подобрят при работа върху него за в бъдеще.

4.Заключение

В дисертацията се съдържат множество нови идеи и научни приноси, които съществено обогатяват наказателно-процесуалната теория и са полезни за практиката. Смятам, че представеният труд покрива изцяло изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за

развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски” относно присъждане на ОНС „Доктор”.

Ето защо убедено считам, че на дисертационния труд на докторанта Десислава Любомирова Петрова трябва да се даде положителна оценка и тя да получи образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право /Наказателен процес/.

19 Май 2015г.

Рецензент:

Проф. д-р Д. Чанкова